

leeftijd **42**

opleiding **diergeneeskunde, Universiteit Utrecht**

carrière **13 jaar praktiserend dierenarts, bestuur beroepsvereniging KNMvD, projectleider ministerie van LNV en sinds eind 2020 adviseur politiek-bestuurlijke zaken binnen de NVWA**
nevenactiviteit **hoofdpersoon in de documentaire 'Veearts Maaïke'**

Maaïke van den Berg:

‘Een boerin vertelt vaak het eerlijke verhaal over hoe het op het bedrijf gaat’

Hoe 'Veearts Maaïke' haar droomvak ontgroeide

Een keizersnede en het euthanaseren of doodbloeden van een koe. Het zijn gebeurtenissen die doorgaans achter gesloten staldeuren plaatsvinden, maar via de documentaire 'Veearts Maaïke' kwamen ze in de meest pure vorm de huiskamer binnen. 'Het op tafel durven leggen van de echte dilemma's komt de dialoog ten goede', zo verklaart Maaïke. Verbinden is haar levenswerk geworden.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Eind juli 2020 was het zover. De documentaire 'Veearts Maaïke' van de Gouden Kalf-winnaars Jan Musch en Tijs Tinbergen kwam landelijk op tv. Inclusief terugkijkers zagen inmiddels al ruim 220.000 mensen hoe dierenarts Maaïke van den Berg over het Groningse land van melkveebedrijf naar melkveebedrijf snelt voor een spoedgeval of bedrijfsbegeleiding.

Voor een argeloze melkdrinker die de documentaire 'toevallig' tegenkwam, werd het een confronterende film. Maaïke moet veel beslissingen tussen leven en dood nemen en het bloed vloeit veelvuldig. Maar zelfs voor iemand die op een boerderij woont en werkt, is de manier van afscheid nemen van een zieke koe door een van de veehouders ontroerend. De documentaire verbloemt niets van wat er zich op

Wie is Maaïke van den Berg?

Maaïke van den Berg (42) is, zoals ze het zelf noemt, 'het product' van een cameraman/onderwijzer en een sociologe. Ze groeide op in het Friese Oudehaske en Wollega. Hoewel ze vaak in een overalnetje liep en weinig met poppen had, heeft niets in haar stamboom ook maar de kleinste link naar de veehouderij. 'Toen ik klein was, wilde ik later een spannend beroep: brandweer- of politie-vrouw of dierenarts. Mijn vader regelde, toen ik een jaar of tien was, een dagje meelopen met de dierenartsen in Wollega. Ik was direct verkocht. Ik werd geraakt door het leven op de boerderij.' En als ze niet deze eerste dag op een dierenkliniek had meegemaakt, maar een dag op een brandweerkazerne? 'Dan was ik brandweervrouw geworden', reageert de rap pratende Maaïke resoluut.

Al als kind dook Maaïke diep in het dierenartsvak. Ze logeerde diverse keren in het weekend bij een van de dierenartsen. En als ze wel thuis was, had ze als twaalfjarige een telefoon met een lang snoer naast haar bed staan, zodat niet het hele huis wakker werd als de dierenarts belde om mee te gaan naar een spoedgeval midden in de nacht. 'In iedere auto wist ik de infusen te staan. En ik durfde ook te vragen waarom soms dingen per boer weer anders werden besproken en gedaan. Ik leerde met koeien omgaan en mocht steeds meer doen. Ik ben mijn ouders heel dankbaar voor de ruimte die ik altijd heb gekregen om het onbekende te ontmoeten te gaan.' Na haar vwo-diploma werd Maaïke met een kans van één op zeven ingeloot bij de facul-

teit in Utrecht, maar ze moest in de zomervakantie nog wel het vak natuurkunde bijspijkeren. 'Ik was hier totaal niet goed in en heb ervoor moeten vechten. Bij het examen moest ik professor Schröder beloven een steengoede dierenarts te worden. Toen kreeg ik het voordeel van de twijfel.' Maaïke startte na haar studie in Oldenzaal bij een gemengde praktijk, maar verlangde al snel weer naar het noorden, waar meer koeien zijn. Na drie jaar ging ze aan de slag bij Van Stad tot Wad Dierenartsen in Loppersum. De documentaire 'Veearts Maaïke' van Jan Musch en Tijs Tinbergen, geproduceerd door Selfmade films, is over haar werk in deze praktijk gemaakt. De documentaire is terug te zien via www.npostart.nl

‘Onbedoeld is de film een tegenhanger geworden van polarisatie en protest.

Dat vind ik mooi’

het boerenbedrijf afspeelt. Toch is het geen pleidooi voor of tegen de melkveehouderij, maar het legt wel de vinger bij wat er op dit moment allemaal op het boerenbedrijf speelt.

Ben je een bekende Nederlander geworden door de documentaire?

Glimlachend: ‘Een bekende Nederlander is wat overdreven, maar een bekende dierenarts wel. Ik ben een poosje wel regelmatig aangesproken. Reacties dat de documentaire mensen gegrepen heeft en dat ze het heel mooi vonden, zijn natuurlijk wel strelend. Mensen denken je gelijk ook helemaal te kennen, maar ze hebben natuurlijk alleen maar mijn werkwereld gezien. Eigenlijk was ik geen voorstander van de filmtitel Veearts Maaïke. Het ging niet primair om en over mij, maar over het boerenleven en mijn beroep, dat zo onlosmakelijk verbonden is met de uitdagingen waar boeren mee te maken krijgen.’

Wat wilde je met je medewerking aan de documentaire bereiken?

‘Mijn doel was echt om dit te doen voor de mensen en de sector waarmee ik me zo verbonden voel. Mijn collega's bij Van Stad tot Wad-dierenartsen en ik vonden het belangrijk om te laten zien hoe wij als dierenartsen samenwerken met onze boeren en ook eerlijk te laten zien waar wij mee worstelen. Dit te midden van alle onrust en onbegrip tussen boeren-sector en maatschappij. Natuurlijk zat er op voorhand een risico in, maar ik gedij wel bij wat spanning. Mijn ervaring is dat wanneer je open staat voor kritische vragen over wat je doet en vooral niet direct in de verdediging schiet, je niet de gebeten hond bent. Sterker nog, ik ben ervan overtuigd dat het op tafel leggen van de echte dilemma's de dialoog ten goede komt en vrijwel altijd de eerste stap is naar oplossingen.’

‘De documentairemakers Jan Musch en Tijs Tinbergen waren ook niet uit op het maken van een statement voor of juist tegen de veehouderij. Dat voelden de kijkers en ik denk dat dat de kracht van de film is. We hebben ondanks dat we alles van keizersnede tot euthanasie hebben laten zien, vrijwel geen vervelende reacties gehad.’

‘De makers hebben drie jaar lang met tussenpozen meegelopen en woonden naast de praktijk. Er ontstond gewoon een vertrouwensband. Het heeft mij verbaasd dat boeren zo snel vertrouwd waren met de

filmers en de camera. De makers hebben nog steeds contact met enkele filmboeren.’

Wat zegt de deelname over jou als dierenarts?

‘Het zoeken van de verbinding is altijd mijn doel. Door de documentaire heb ik bijvoorbeeld de minister en een boer met elkaar in contact kunnen brengen. Daar word ik blij van. En ik hoop dat de film heeft bijgedragen aan nuance tussen burger en boer. Onbedoeld is de film een tegenhanger geworden van polarisatie en protest. Dat vind ik mooi.’

‘Voor het verbinden van mensen zoek ik gerust wat de sociale onveiligheid op. Daar moesten mijn collega's ook vaak aan geloven. Ik zag niet zoveel in weer een boerenavond over bvd, kuiluitslagen of een presentatie van een nieuw vaccin door een farmaceut. Nee, wij schreven bij Van Stad tot Wad als dierenartsen bijvoorbeeld wel eens toneelstukjes rondom een thema dat wij belangrijk vonden en waarin we het ook niet schuwden om onszelf in de zeik te nemen. Maar waarin ook diepliggende vragen aan de orde kwamen: is dubbel zo groot ook dubbel zo gelukkig?’

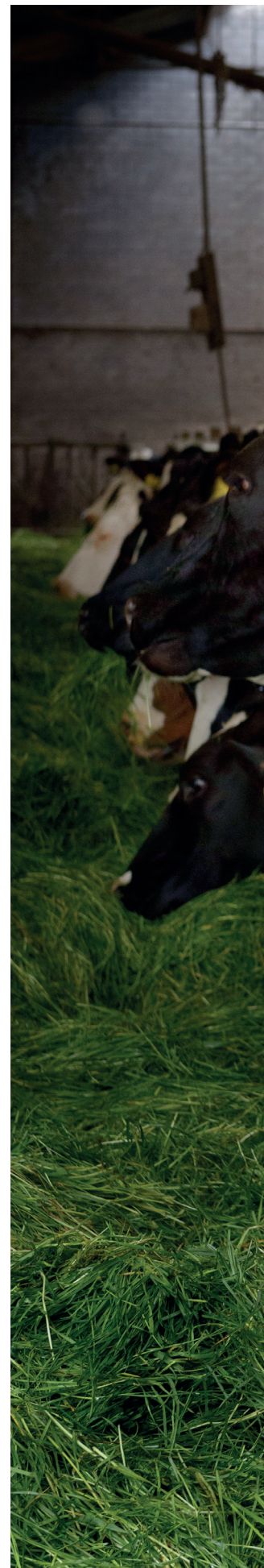
‘Als kind ontdekte ik al vroeg de kracht van humor en dat gebruikte ik ook als dierenarts. Humor relatieveert en breekt de spanning en dat geeft ruimte om juist ook serieuze zaken te bespreken.’

Wat maakt het vak van dierenarts zo mooi?

‘Het werk op de boerenerven voelde heel echt. Er zit alles in: spanning, verdriet, humor. Voor veel boeren ben je een belangrijke vertrouwenspersoon en een moment later passeert er weer heerlijk lompe humor. Daarnaast speelt het vak zich af binnen allerlei belangen waar dierenartsen een afweging in maken. Belang van het dier, belang van de boer en belang van de maatschappij als geheel. Die verscheidenheid aan belangen heeft me altijd geboeid. Daarom heb ik me landelijk en ook op Europees en mondiaal niveau ingezet voor allerlei projecten op gebieden als antibioticagebruik en het terugdringen van sterfte van jonge dieren bijvoorbeeld. Dat ik me op dat snijvlak van praktijk, beleid en politiek thuis voelde, heeft de documentaire wel laten zien denk ik.’

‘Maar ik zat wel in deze wereld vanwege mijn beroep. Ik heb me nooit volledig laten opslokken door de wereld van de veehouderij. Ik loer graag over allerlei figuurlijke heggen. Ik woonde in de stad Groningen en werkte in het Ommeland. Misschien dat ik

‘Als dierenarts heb ik de kracht van humor gebruikt, het geeft ruimte om serieuze zaken te bespreken’

daardoor ook wel altijd wat boven het wereldje heb gehangen en er een beetje van een afstand naar kon kijken. Maar daardoor kon ik juist wel weer de verbinding met de wereld buiten de veehouderij zoeken.'

Toch heb je de stethoscoop aan de wilgen gehangen?

'Klopt en misschien vinden mensen dat best raar als ze zien hoe ik met mijn vak bezig was. Maar mijn gevoel gaf aan dat mijn verdere ontwikkeling niet in de praktijk lag. Toen ik stopte als praktiserend dierenarts, had ik nog geen nieuwe baan, maar ik vond veertig wel een mooie leeftijd voor een verandering en ik wist dat ik mijn horizon wilde verbreden. Inmiddels heb ik tijdelijk een project rond de sterfte van jonge landbouwhuisdieren voor het ministerie vlot getrokken en nu werk ik voor de NVWA binnen het team Politiek-bestuurlijke zaken. Daar hoort onder andere het coördineren van de informatiestroom richting het ministerie bij. Ik ga weer verder met het leggen van verbindingen, maar dan op een andere plek.'

Heeft de melkveehouderij er nu een ambassadeur in Den Haag bij?

'Ik ben geen belangenbehartiger. Ik dien nu vooral het belang van de hele maatschappij en daar maakt de veehouderij natuurlijk gewoon deel van uit. Maar het is wel handig dat ik weet hoe de sector in elkaar steekt. Ik kreeg mijn huidige functie, omdat ik goed in staat ben verschillende perspectieven te bieden aan de mensen die besluiten nemen. En omdat ik mensen met een glimlach durf tegen te spreken als dat nuttig is. Daarnaast zijn dierenartsen goed in integraal denken en dat komt goed uit in dit werk. Een zieke koe is voor een dierenarts altijd een signaal om even te checken of er preventief iets voor de rest van het koppel geregeld moet worden. Die manier van werken is niet vanzelfsprekend in de humane gezondheidszorg.'

In de praktijk heb je zowel met boeren als met boerinnen gewerkt. Had je een voorkeur?

'Nee, beslist niet. Waar ik veel respect voor heb gekregen, is dat de boer en boerin vaak een enorm sterk koppel zijn die samen tot veel in staat zijn als het gaat om het nemen van lastige beslissingen. Ik heb wel de ervaring dat binnen studiegroepen de boerinnen vaak wel het meest eerlijk de gang van zaken binnen hun bedrijf schetsen. Daarnaast zijn boerinnen nogal eens wat te bescheiden over hun eigen rol binnen het bedrijf. Mannen spelen meer blufpoker.'

'Ik heb ook wel eens wat met die rolverdeling gespeeld in studiegroepen. Het is wetenschappelijk aangetoond dat de zorg voor jongvee bij boerinnen in betere handen is. En daar, bij het jongvee, ligt de basis voor de melkproductie en dus de toekomst van het melkveebedrijf. Over hun eigen rol binnen het melkveebedrijf hoeft dus geen vrouw bescheiden te doen.'